

07.05.2019

MANİSA ODA VE BORSALAR
TÜRKİYE EKONOMİSİ ve MANİSA İLE İLGİLİ ÖZET RAPORLAR

Başkanlarımız, Üst yönetim ve paylaşmayı uygun gördüğünüz üyeleriniz için Ülkemiz ve Manisa ile ilgili Nisan – Mayıs 2019 tarihine kadar gerçekleşen ekonomik gelişmeler ile ilgili özet rapordur. Bu rapor TEPAV tarafından sunulan Raporlardan ve ilgi kurumların sundukları raporlardan oluşturulmuştur. Hayırlı işler dileriz.

Prof.Dr. Hüseyin AKTAŞ

Prof.Dr. Mahmut KARĞIN

Manisa TOBB Akademik Danışmanları

Özetin Özeti:

1. Gıda Fiyatları enflasyonun en büyük kalemini oluşturmakta: 2019 yılı Mart ayında Türkiye Geneli TÜFE endeksi (Tablo 1) bir önceki aya (Şubat 2018) göre yüzde 1,03 artarak 402,81 değerine yükselmiştir. Endeks, bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 19,71 oranında artış göstermiştir. Gıda ve Alkolsüz içeceklerde en yüksek artış söz konusu: 29,77.

2. Reel kesim güven endeksi Mart 2019 göre daha 3 puan daha iyi. Geçen yıl Nisan ayında 111 iken bu yıl 105. Nisan ayında Reel Kesim Güven Endeksi bir önceki aya göre yüzde 3,3 oranında artmıştır. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 5,1 oranında azalmıştır.

3. İthalat belirgin azalışı, dış ticaret açığı azaltmaya devam ediyor: Mart ayında Türkiye'nin ihracatı, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 0,4 azalarak 15 milyar 486 milyon dolar oldu. Mart ayı ithalatı, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 17,8 azalarak 17 milyar 622 milyon dolar olarak gerçekleşti. Buna göre Mart ayı dış ticaret açığı, yüzde 63,7 azalarak 2 milyar 137 milyon dolara geriledi. 2018 Mart ayında yüzde 72,6 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı ise 2019 Mart ayında yüzde 87,9'a yükseldi.

4. İşsizlik en önemli sorun hala: 2019'un Ocak ayında Türkiye'deki toplam işsiz sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 259 bin kişi artarak 4 milyon 668 bin kişi oldu. Böylece işsizlik 3,9 oranda artış ve tarım dışı işsizlik oranı ise 4,1 puan artış göstererek sırasıyla yüzde 14,7 ve yüzde 16,8 olarak gerçekleşti. Genç nüfusta işsizlik oranı ise 6,8 puan artarak yüzde 26,7'ye yükseldi.

5. İnşaat sektöründe sıkıntı devam etmekte: 2019 yılı Mart ayında 54,1 olan mevsim etkilerinden arındırılmış inşaat sektörü güven endeksi, 2019 yılı Nisan ayında 0,2 puan azalarak 53,9 değerine düşmüştür. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 78,8 puan olan inşaat sektörü güven endeksi 24,9 puan azalarak yüzde 31,6 oranında düşmüştür.

6. 2019 yılı Mart ayında kurulan şirketlerin sayısında bir önceki aya göre %5,42 artış oldu. Kapanan şirket sayısında geçen yılın aynı ayına göre %12,57 oranında azalış oldu. **2019 yılının ilk üç ayında kapanan şirket sayısı, 2018 yılının aynı dönemine göre %10,44 oranında azaldı.**

7. Tüketici Güven Endeksi bir önceki aya göre artış sergilemiştir. 2019 Mart ayında 59.4 olan Tüketici Güven Endeksi, 2019 Nisan ayında 4.1 puan artarak 63.5 seviyesine yükselmiştir.

8. TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE) geçen aya göre arttığı halde geçen yıla göre azaldı: 2019 yılının ilk üç ayını ortalama -18,6 puan seviyesinde tamamlayan TEPE, 2018 yılının ilk üç ayındaki seviyesine (-11,4) kıyasla düşüş gösterdi.

9. Kısa vadeli dış borç stoku 2019 yılı Şubat ayı itibarıyla 2018 yılsonuna göre 1,9 milyar ABD doları artmış ve yaklaşık 118,2 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

10. 2019 yılı Şubat sonu itibarıyla özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcu 2018 yılsonuna göre %0,4 (~763,2 milyon dolar) azalarak yaklaşık 209,5 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde kısa vadeli kredi borcu ise %14,8'lik bir düşüşle 13,1 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Böylelikle toplam kredi borcu yaklaşık 3 milyar ABD doları azalarak 222,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir

1. Mart 2019 Tüketici Fiyat Endeksi'ne (TÜFE) ilişkin veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 3 Nisan 2019 tarihinde yayımlandı.

TÜİK tarafından aylık yayımlanan TÜFE, kentlerde yaşayan hanelerin tükettiği mal ve hizmet fiyatlarının zaman içindeki ortalama değişim hakkında bilgi vermektedir.

2019 yılı Mart ayında Türkiye Geneli TÜFE endeksi (Tablo 1) bir önceki aya (Şubat 2018) göre yüzde 1,03 artarak 402,81 değerine yükselmiştir. Endeks, bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 19,71 oranında artış göstermiştir. Mart (2019) ayında ana harcama grupları itibariyle en yüksek artış yüzde 3,48 ile sağlık grubunda yaşanırken, bunu yüzde 2,44 ile gıda ve alkolsüz içecekler grubu takip etmektedir. Öte yandan düşüş gösteren tek grup yüzde 0,29 ile haberleşme grubu olmuştur.

Tablo 1'deki veriler ana harcama grupları ve genel endeksler ile bu endekslerin büyüme hızları (enflasyon) konusunda bilgi vermektedir. Ancak ana harcama gruplarının ortalama enflasyon oranına etkisi, bu grupların tüketici sepetindeki ağırlıklarına bağlı olacaktır. Ana harcama grup endekslerindeki yüzde artışlar bu harcama gruplarının tüketici sepeti içindeki payları ile çarpılarak ortalama (TÜFE temelli) enflasyona etkileri Tablo 2'de verilmiştir. Türkiye genelindeki ortalama fiyat artışına en büyük etki (0,56) gıda ve alkolsüz içecekler grubundan gelmektedir. Bunu 0,13 ile ulaştırma grubu takip etmektedir. Öte yandan haberleşme grubunun etkisi (0,01) ise negatif olarak gerçekleşmektedir.

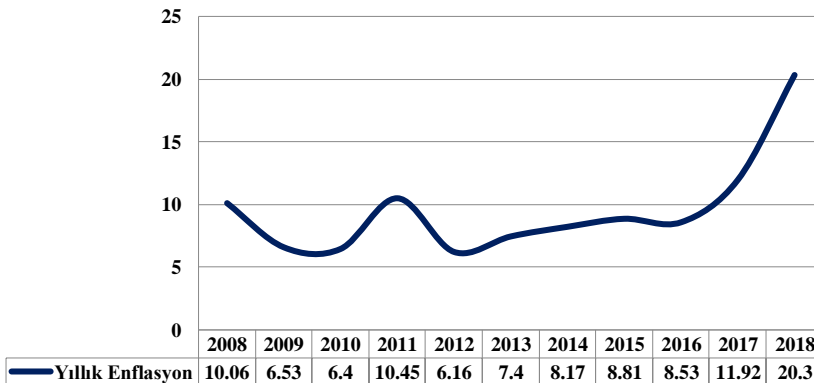
Tablo 1: Ana-Harcama Gruplarına Göre Tüketici Fiyat Endeksi ve Değişim Oranları

Harcama Grubu	Mart 2018*	Şubat 2019**
Genel	19.71	1.03
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	29.77	2.44
Alkollü İçecekler ve Tütün	2.71	0.01
Giyim ve Ayakkabı	10.97	0.46
Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	16.36	0.27
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	26.98	0.30
Sağlık	19.72	3.48
Ulaştırma	15.16	0.75
Haberleşme	10.49	-0.29
Eğlence ve Kültür	20.08	0.22
Eğitim	12.17	1.45
Lokanta ve Oteller	19.60	0.67
Çeşitli Mal ve Hizmetler	27.94	0.58

*Bir önceki yılın aynı ayına göre enflasyon değişimi

**Bir önceki aya göre enflasyon değişimi

2008-2018 Yıllık Enflasyon (%)

Tablo 2: Ana-Harcama Gruplarının Genel Endeksteki Aylık Değişime Olan Etkisi (%), Mart 2019

Harcama Grubu	Harcama Grubu Ağırlıkları	Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı	Ana Harcama Gruplarının Toplam Değişime Aylık Etkisi
Genel	100.00	1.03	1.03
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	23.03	2.44	0.56
Alkollü İçecekler ve Tütün	5.14	0.01	0.00
Giyim ve Ayakkabı	7.21	0.46	0.03
Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	14.85	0.27	0.04
Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	7.66	0.30	0.02
Sağlık	2.64	3.48	0.09
Ulaştırma	17.47	0.75	0.13
Haberleşme	3.91	-0.29	-0.01
Eğlence ve Kültür	3.39	0.22	0.01
Eğitim	2.67	1.45	0.04
Lokanta ve Oteller	7.27	0.67	0.05
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4.76	0.58	0.03

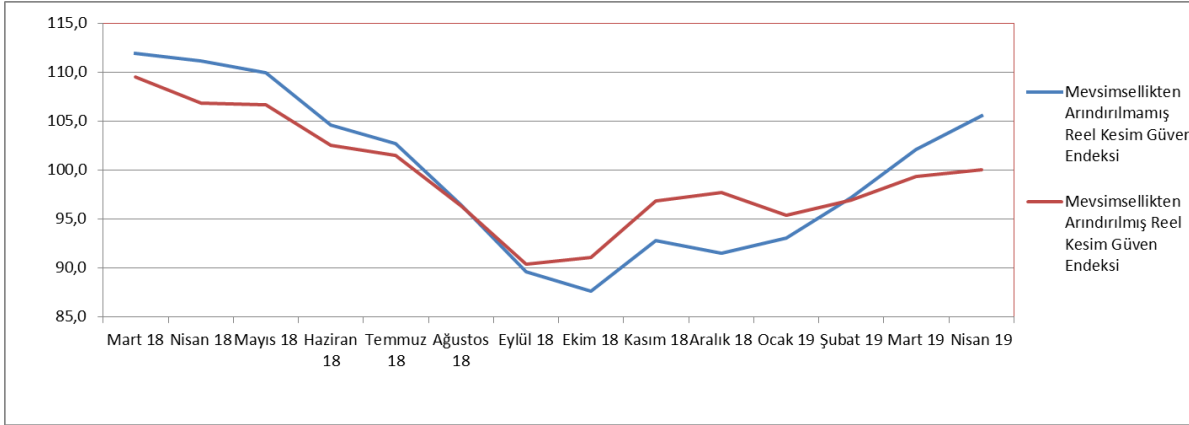
TÜİK tarafından hesaplanan özel kapsamlı TÜFE göstergelerinden işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE endeksi bir önceki aya göre yüzde 0,28 oranında artarak 353,54 değerini almıştır. Endeks son 12 ayda ortalama olarak yüzde 18,15 oranında artmıştır. İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç (özel kapsamlı) endeksin bir önceki yılın aynı ayına göre artış oranı ise yüzde 17,72 olarak gerçekleşmiştir.

No	Ana Harcama Grupları	TR71	TRB1	TR33	TRC3	TR83	TR21	TR90
		Kırıkkale Alt Bölgesi	Malatya Alt Bölgesi	Manisa Alt Bölgesi	Mardin Alt Bölgesi	Samsun Alt Bölgesi	Tekirdağ Alt Bölgesi	Trabzon Alt Bölgesi
1	(Gıda Ve Alkolsüz İçecekler)	2,47	2,36	2,49	3,04	3,43	2,83	4,19
2	(Alkollü İçecekler Ve Tütün)	0,01	0	-0,02	0,01	0	0,04	0
3	(Giyim Ve Ayakkabı)	-0,49	-1,94	-0,79	-4,22	-1,73	-0,79	0,99
4	(Konut, Su, Elektrik, Gaz Ve Diğer Yakıtlar)	0,29	0,54	0,10	0,38	0,58	0,68	0,52
5	(Mobilya, Ev Aletleri Ve Ev Bakım Hizmetleri)	0,16	0,17	0,44	-0,21	-0,43	-0,14	0,80
6	(Sağlık)	4,49	3,83	2,41	5,71	3,05	4,19	4,80
7	(Ulaştırma)	0,45	0,99	1,36	0,71	0,31	1,08	0,62
8	(Haberleşme)	-1,10	-0,42	-0,76	-1,27	-1,26	0,13	-0,05
9	(Eğlence Ve Kültür)	1,04	0,91	-0,24	-1,33	0,17	-0,68	-0,06
10	(Eğitim)	0,05	1,36	1,95	2,71	1,82	0,15	3,70
11	(Lokanta Ve Oteller)	0,60	0,37	0,64	-0,03	0,52	0,81	0,26
12	(Çeşitli Mal Ve Hizmetler)	0,00	0,25	0,30	-0,16	0,39	-0,34	0,92
	TÜFE Aylık Değişim	0,97	0,92	0,97	0,88	1,17	1,04	1,55

2. Nisan ayı Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 24 Nisan 2019 tarihinde yayımlandı.

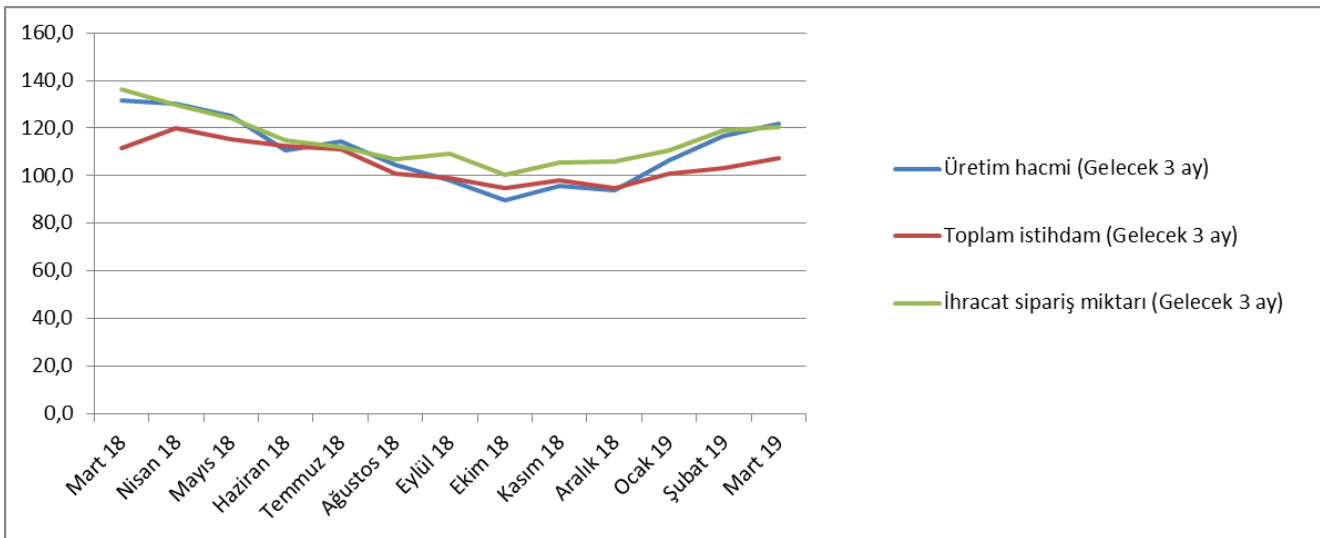
Nisan ayında Reel Kesim Güven Endeksi (Şekil 1) bir önceki aya göre yüzde 3,3 oranında artmıştır. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 5,1 oranında azalmıştır. Mevsimlikten arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA) ise bir önceki aya göre yüzde 0,7 oranında artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 6,4 oranında azalmıştır.

Şekil 1: Reel Sektör Güven Endeksi (Nisan 2018-Nisan 2019)

Endeksi oluşturan yayılma endeksleri incelendiğinde, gelecek 3 ay için toplam istihdam, sabit sermaye yatırım harcaması ve genel gidişat endeksleri bir önceki aya göre düşüş gösterirken, mevcut toplam sipariş miktarı, gelecek 3 ay için üretim miktarı, son 3 ay toplam sipariş miktarı, son 3 ay toplam sipariş miktarı ve gelecek 3 ay için ihracat sipariş miktarının artış gösterdiği görülmektedir.

Şekil 2: Üretim Hacmi, Toplam İstihdam ve İhracat Sipariş Miktarı (Nisan 2018 - Nisan 2019)

Nisan ayı mevcut toplam sipariş miktarı endeksi Mart ayına göre yüzde 6,4 oranında artarak 81,5 puan seviyesine yükselmiştir. Geçen yılın Nisan ayına göre ise endeks yüzde 12,6 oranında azalmıştır. Mevcut mamul stok miktarı Nisan ayında bir önceki aya göre yüzde 0,6 oranında artmış; gelecek üç ay için

üretim hacmi ise yüzde 3 oranında artış sergilemiştir. Toplam istihdam (Gelecek üç ay) yüzde 0,7 oranında düşüş sergilemiştir.

Toplam sipariş miktarı (son üç ay) endeksi bir önceki aya göre yüzde 16,9 oranında artmış ve 105,7 puana yükselmiştir.

İhracat sipariş miktarı (gelecek üç ay) endeksi incelendiğinde bir önceki aya göre yüzde 7,6 oranında artış göstermiştir. Aynı endeks 2018 yılı Nisan ayına göre ise yüzde 0,3 oranında azalmıştır.

2018 Nisan ayında 114,5 olan sabit sermaye yatırım harcaması endeksi ise, Nisan 2019'da yüzde 0,4 oranında azalarak 105,5 seviyesine gerilemiştir. Genel gidişat endeksi ise, Nisan ayında bir önceki aya göre yüzde 5,4 azalmış; bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 0,2 oranında artış göstermiştir.

Tablo 1: Bileşenler Bazında Reel Kesim Güven Endeksi (Nisan 2017, Nisan 2018, Nisan 2019)

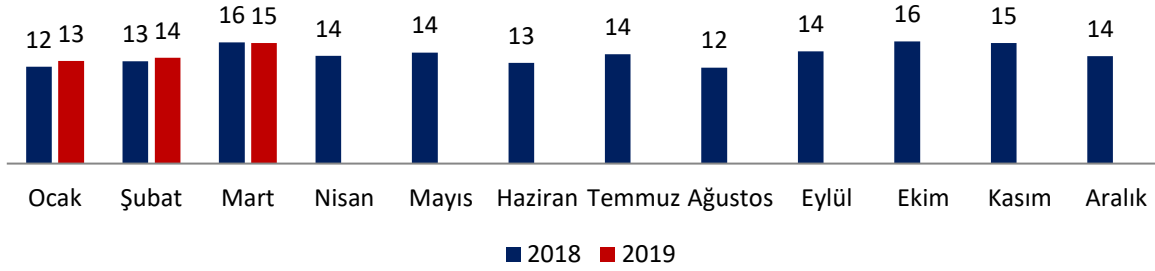
REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ (RKGE)			
	2017	2018	2019
	Nisan	Nisan	Nisan
<i>Reel Kesim Güven Endeksi</i>	111,20	111,2	105,5
Toplam sipariş miktarı (Mevcut durum)	97,20	93,2	81,5
Mamul mal stok miktarı (Mevcut durum) (*)	95,00	95,0	99,0
Üretim hacmi (Gelecek 3 ay)	125,20	130,4	125,6
Toplam istihdam (Gelecek 3 ay)	113,80	119,8	106,6
Toplam sipariş miktarı (Son 3 ay)	117,60	116,0	105,7
İhracat sipariş miktarı (Gelecek 3 ay)	129,30	129,9	129,5
Sabit sermaye yatırım harcaması	110,50	114,5	105,5
Genel gidişat	101,30	90,5	90,7

(*) Mamul mal stok miktarı yayılma endeksi oluşturulurken ters kodlanmaktadır. Yayılma endeksinin artışı stok azalışına, azalışı stok artışına işaret etmektedir.

3. Mart 2019 Dış ticaret istatistiklerine ilişkin veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)¹ tarafından 30 Nisan 2019 tarihinde yayımlandı.

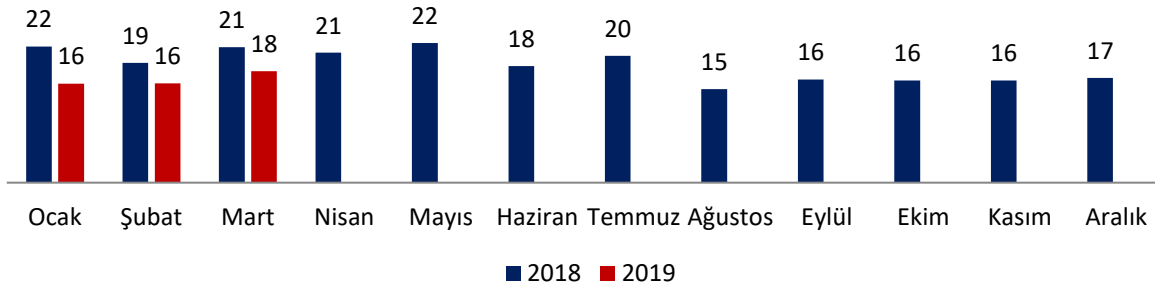
Mart ayında Türkiye'nin ihracatı, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 0,4 azalarak 15 milyar 486 milyon dolar oldu. Mart ayı ithalatı, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 17,8 azalarak 17 milyar 622 milyon dolar olarak gerçekleşti. Buna göre Mart ayı dış ticaret açığı, yüzde 63,7 azalarak 2 milyar 137 milyona geriledi. 2018 Mart ayında yüzde 72,6 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı ise 2019 Mart ayında yüzde 87,9'a yükseldi.

Şekil 1: Aylara göre ihracat, milyar \$ (2018-2019 Ocak-Aralık)

Kaynak: TÜİK

Şekil 2: Aylara göre ithalat, milyar \$ (2018-2019 Ocak-Aralık)

Kaynak: TÜİK

İhracat rakamları 2019'in üçüncü ayında bir önceki aya göre yüzde 14,1 artış; bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 0,4 azalış gösterirken, 15,5 milyar dolar olarak gerçekleşti. 2019 yılına düşüşle başlayan ithalat rakamları Şubat 2019'da 15,7 milyar dolar olan iken, Mart ayında 17,6 milyar dolar seviyesine yükseldi.

¹ TÜİK, söz konusu verileri Ticaret Bakanlığı işbirliği ile hazırlamakta ve aylık olarak yayımlamaktadır.

Şekil 3: Ülkelere göre dış ticaret, \$ (2019 Mart)

Sıra	Ülke adı	İhracat
1	Almanya	1.403.371.561
2	Bi. Krallık	854.779.991
3	İtalya	826.717.629
4	Irak	781.773.143
5	İspanya	766.582.257
6	ABD	688.847.224
7	Fransa	688.805.771
8	İsrail	453.726.973
9	Hollanda	418.819.096
10	Romanya	383.509.467

Sıra	Ülke adı	İthalat
1	Rusya	1.968.718.510
2	Almanya	1.615.351.327
3	Çin	1.404.532.809
4	Gizli Ülke	1.071.917.476
5	ABD	940.198.732
6	İtalya	701.333.584
7	Hindistan	652.501.605
8	İran	622.655.817
9	Fransa	550.276.798
10	B. Krallık	483.011.621

Kaynak: TÜİK

Türkiye, 2019 Mart ayında en fazla ihracatı Almanya'ya yapmıştır. 1,40 milyar dolarlık ihracat ile Almanya birinci sırada yer alırken Almanya'yı sırası ile 854,8 milyon dolar ile B. Krallık, 826,7 milyon dolar ile İtalya ve 781,8 milyon dolar ile Irak takip etmektedir. İthalatta ise Rusya lider konumdadır. Türkiye'nin 2019 Mart ayında Rusya'dan yaptığı ithalat 1,97 milyar dolar olup Rusya'yı sırası ile 1,62 milyar dolar ile Almanya, 1,40 milyar dolar ile Çin ve 1,07 milyar dolar ile gizli ülke verisi takip etmektedir.

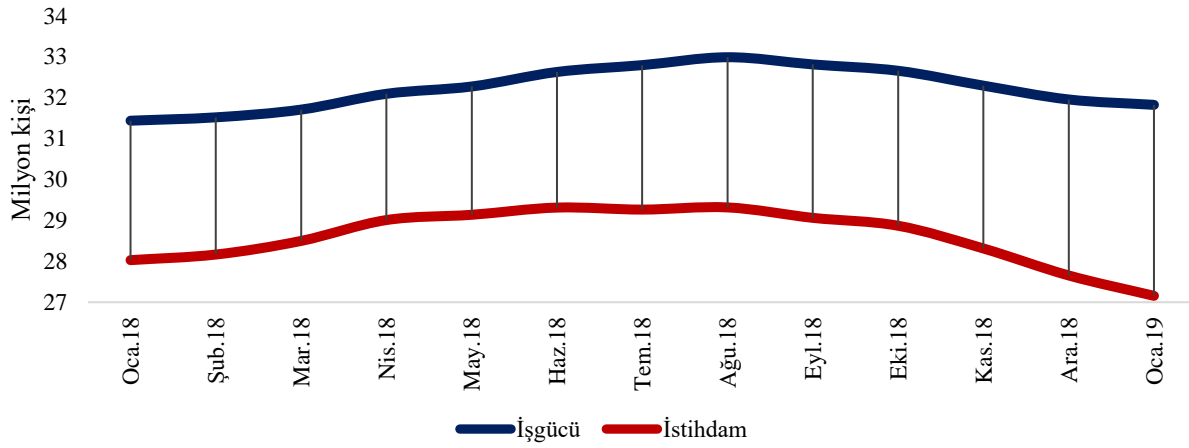

4. 2019 Ocak ayı Hanehalkı İşgücü İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından **15 Nisan 2019 tarihinde** açıklandı.

2019'un Ocak ayında Türkiye'deki toplam işsiz sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 259 bin kişi artarak 4 milyon 668 bin kişi oldu. Böylece işsizlik 3,9 oranda artış ve tarım dışı işsizlik oranı ise 4,1 puan artış göstererek sırasıyla yüzde 14,7 ve yüzde 16,8 olarak gerçekleşti. Genç nüfusta işsizlik oranı ise 6,8 puan artarak yüzde 26,7'ye yükseldi.

Ocak 2019'da Türkiye genelinde 15 yaş ve üstü bireylerde istihdam edilen kişi sayısı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 872 bin kişi azalış göstererek 27 milyon 157 bin kişi oldu.

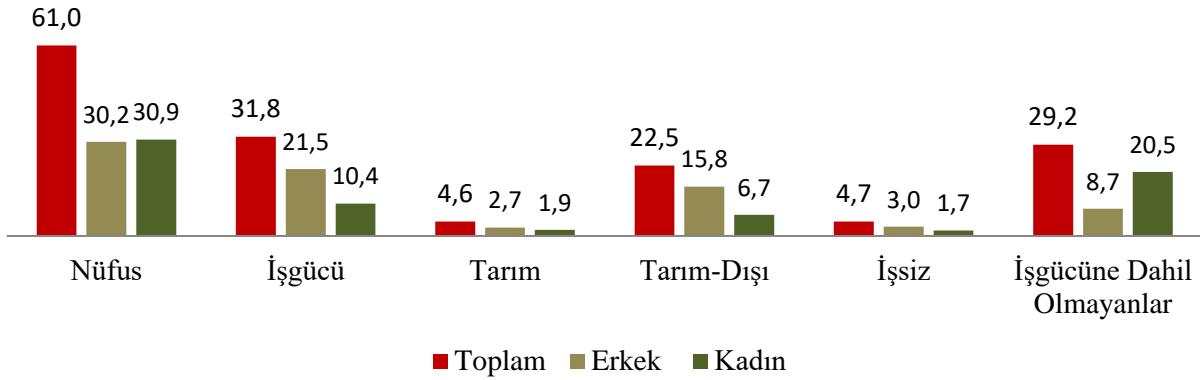
Grafik 1. Türkiye'de 15 yaş ve üzerinde istihdam edilen kişi sayısı ve 15 yaş ve üzerinde toplam işgücü, Ocak 2018- Ocak 2019

Kaynak: TÜİK

Ocak 2019'da, 15 yaş ve üzeri bireylerde işgücüne dâhil olmayan kadınların sayısı 2018 yılının aynı dönemine göre 133 bin artarak 20,5 milyona yükselirken, işgücüne dâhil olmayan erkeklerin sayısı da 8,7 milyon olarak gerçekleşti. Toplamda iş gücüne dâhil olmayanlar ise bir önceki yılın aynı dönemine göre 270 bin kişi artarak 29,2 milyon kişiye yükseldi. Tarım istihdamı 4,6 milyon, tarım dışı istihdam ise 22,5 milyon kişi olarak gerçekleşti.

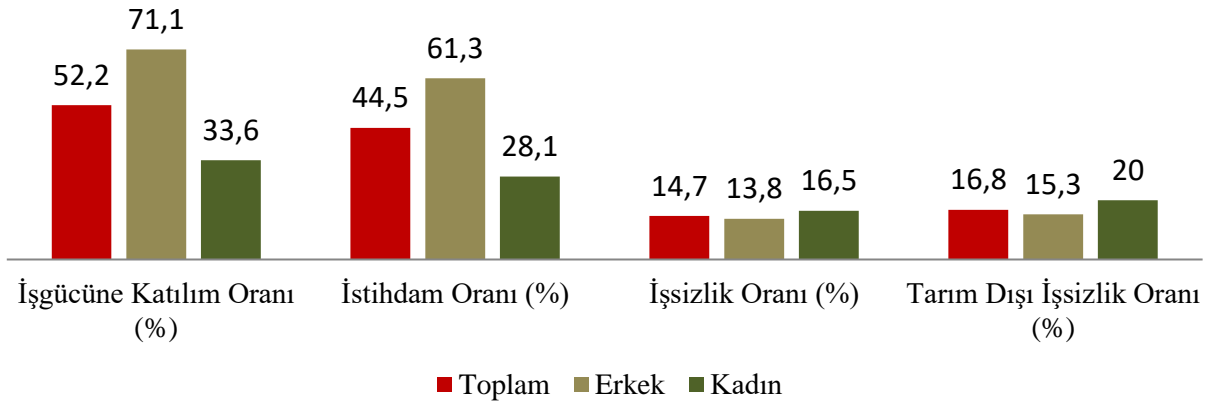
Grafik 2. Mevsim etkilerinden arındırılmamış yıllık temel işgücü göstergeleri, 15 ve daha yukarı yaşta kişiler, milyon kişi, Ocak 2019

Kaynak: TÜİK

Kadınlarda işgücüne katılma oranı bir yıl önceki yılın aynı dönemine göre 0,4 puanlık bir artışla yüzde 33,6'ya ulaşırken erkeklerde ise 0,2 puan azalarak yüzde 71,1 olarak gerçekleşti. 2019 Ocak'ta toplamda işgücüne katılım oranı yüzde 52,2 oldu. Türkiye mevsim etkilerinden arındırılmış işsiz sayısı önceki döneme göre 170 bin kişi artarak 4 milyon 295 bin kişiye ulaştı. İşsizlik oranı toplamda yüzde 14,7; kadınlarda yüzde 16,5; erkeklerde ise yüzde 13,8 olarak gerçekleşti.

Grafik 3. Mevsim etkilerinden arındırılmamış yıllık temel işgücü göstergeleri, 15 ve daha yukarı yaşta kişiler, yüzde, Ocak 2019

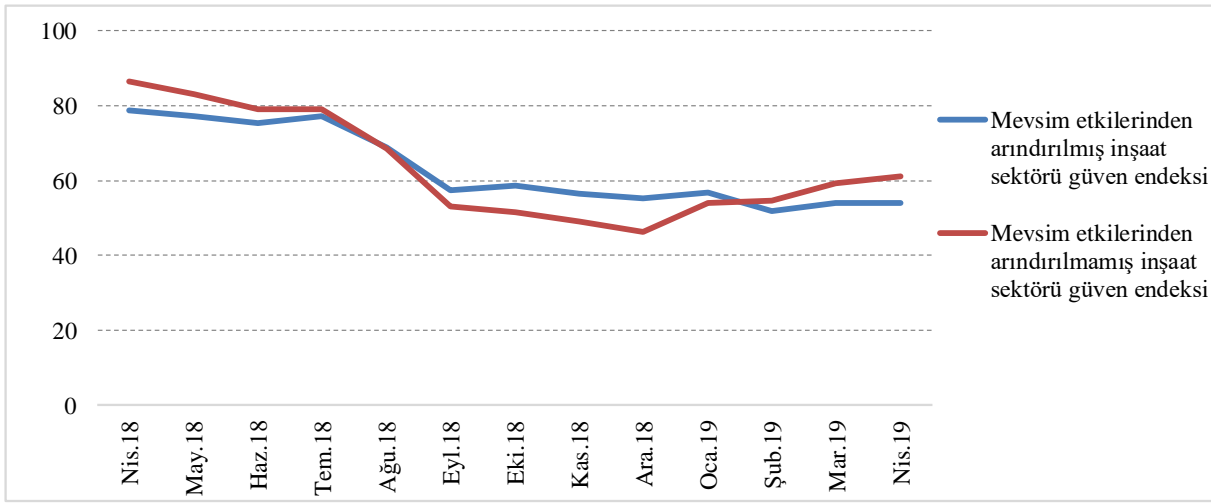
Kaynak: TÜİK

5. Nisan ayı inşaat ve hizmet sektörü güven endeksleri TÜİK tarafından 24 Nisan 2019 tarihinde yayımlandı.

2019 yılı Mart ayında 54,1 olan mevsim etkilerinden arındırılmış inşaat sektörü güven endeksi, 2019 yılı Nisan ayında 0,2 puan azalarak 53,9 değerine düşmüştür. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 78,8 puan olan inşaat sektörü güven endeksi 24,9 puan azalarak yüzde 31,6 oranında düşmüştür.

Mevsimlikten arındırılmamış inşaat sektörü güven endeksine bakıldığında ise 2019 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre 1,8 puan artarak 61,2 puana yükseldiği görülmektedir. 2018 Nisan ayı verilerine göre incelendiğinde ise, yüzde 29,2 oranında azaldığı gözlemlenmektedir.

Şekil 3: İnşaat Sektörü Güven Endeksi (Nisan 2018 – Nisan 2019)

Mevsimlikten arındırılmış inşaat sektörü güven endeksini oluşturan alt kalemlere bakıldığında, Mart 2019'da 41,6 puan olan alınan siparişlerin mevcut düzeyinin, Nisan 2019'da 0,8 puan azaldığı ve 40,8 puan olduğu gözlemlenmektedir (Tablo 1). Gelecek 3 aylık dönem için toplam çalışan sayısı beklentisi ise, Mart 2019'da 66,6 puan iken, Nisan 2019'da yüzde 0,6 oranında artarak 67,0 puan olmuştur.

Tablo 2: İnşaat Sektörü Güven Endeksi Bileşenleri (Mart 2019 – Nisan 2019)

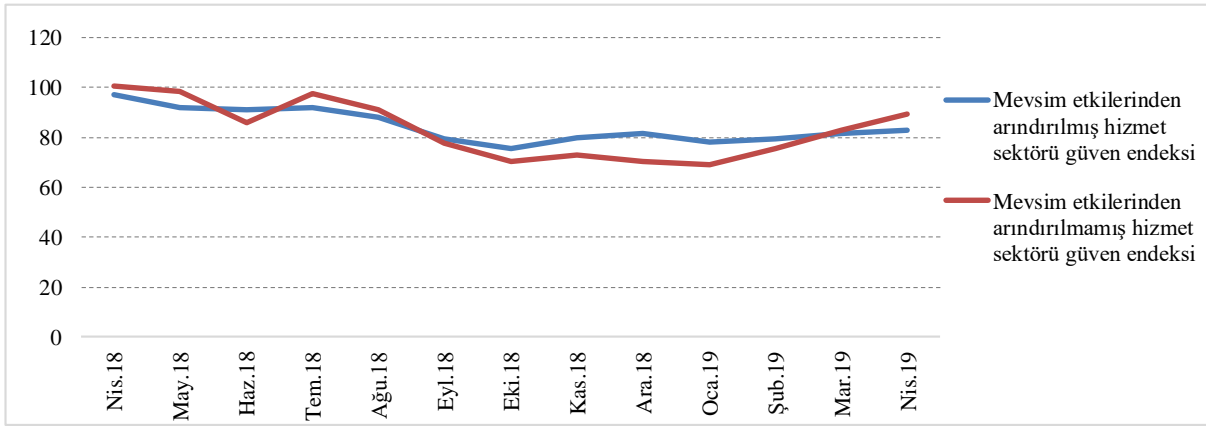
	Endeks	
	Mar.19	Nis.19
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	54,1	53,9
Alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi	41,6	40,8
Toplam çalışan sayısı beklentisi (gelecek 3 aylık dönemde)	66,6	67,0

Hizmet sektörü güven endeksi

2019 Nisan ayı mevsimlikten arındırılmış hizmet sektörü güven endeksi incelendiğinde (Şekil 2), 2018 yılı Nisan ayına göre yüzde 14,4 oranında azalış gösterdiği (14,0 puan) ve 83,1 puana düştüğü göze çarpmaktadır. 2019 yılı Mart ayına göre bakıldığında ise yüzde 1,9 oranında arttığı (1,5 puan) görülmektedir.

Mevsimlikten arındırılmamış endeks ise, 2019 yılının Mart ayına göre yüzde 7,7 oranında artarak (6,4 puan) 89,2 olurken, 2018 yılı Nisan ayına göre yüzde 11,4 oranında (11,5 puan) azalmıştır.

Şekil 2: Hizmet Sektörü Güven Endeksi (Nisan 2018 – Nisan 2019)

Mevsim etkilerinden arındırılmış hizmet sektörü güven endeksinin oluştuğu alt kalemler incelendiğinde (Tablo 2), Mart 2019’da 77,3 puan olan iş durumunun, Nisan 2019’da yüzde 2,1 oranında (1,6 puan) artarak 78,9 puan olduğu görülmektedir. Hizmet sektörünün diğer bir alt kalemi olan hizmetlere olan talep Nisan 2019’da bir önceki aya göre 1,2 puan yükselmiş ve 76,0 puan olmuştur. Mart 2019’da 92,7 puan olan gelecek 3 aylık dönem için hizmetlere olan talep beklentisi ise, Nisan 2019’da yüzde 1,9 artmış ve 94,5 puan olmuştur.

Tablo 3: Hizmet sektörü güven endeksi alt bileşenleri (Mart 2019 – Nisan 2019)

	Endeks	
	Mar. 19	Mar. 19
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	81,6	83,1
İş Durumu (Son 3 aylık dönemde)	77,3	78,9
Hizmetlere olan talep (son 3 aylık dönemde)	74,8	76,0
Hizmetlere olan talep beklentisi (gelecek 3 aylık dönemde)	92,7	94,5

6. 2019 Mart Ayına Ait Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri:

2019 yılı Mart ayında kurulan şirketlerin sayısında bir önceki aya göre %5,42 artış oldu.

- Bir önceki aya göre kurulan şirket sayısı %5,42, kurulan kooperatif sayısı %20,51, kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı %4,18 oranında artmıştır.
- Bir önceki aya göre kapanan şirket sayısında %2,40, kapanan kooperatif sayısında %32,50 oranında artış, kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısında %26,36 azalış olmuştur.

Kapanan şirket sayısında geçen yılın aynı ayına göre %12,57 oranında azalış oldu.

- 2019 yılı Mart ayında, 2018 yılı Mart ayına göre kurulan şirket sayısı %5,52 kurulan kooperatif sayısı %15,32 oranında azalmıştır.

2019 yılının ilk üç ayında kapanan şirket sayısı, 2018 yılının aynı dönemine göre %10,44 oranında azaldı.

- 2019 yılının ilk üç ayında 2018 yılının aynı dönemine göre kapanan şirket sayısında %10,44 kapanan kooperatif sayısında %18,10 oranında azalmıştır. Kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısında %13,19 oranında artış gözlenmiştir.

2019 Mart Ayı Genel Görünümü

İLAN TÜRÜ	ŞİRKET TÜRÜ	MART 2019	ŞUBAT 2019	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	MART 2018	Bir Önceki Yılın Aynı Aya Göre Değişim (%)	OCAK- MART (3 Aylık)		
							2018	2019	Değişim (%)
Kurulan *	Şirket	7.057	6.694	5,42	7.469	-5,52	24.098	22.029	-8,59
	Kooperatif	94	78	20,51	111	-15,32	280	261	-6,79
	Ger.Kişi Tic.İşl.	1.869	1.794	4,18	3.286	-43,12	11.359	6.736	-40,70
Tasfiye	Şirket	1.072	974	10,06	972	10,29	3.369	3.661	8,67
	Kooperatif	62	29	113,79	51	21,57	142	143	0,70
Kapanan **	Şirket	640	625	2,40	732	-12,57	3.564	3.192	-10,44
	Kooperatif	53	40	32,50	48	10,42	315	258	-18,10
	Ger.Kişi Tic.İşl.	1.634	2.219	-26,36	1.282	27,46	6.043	6.840	13,19

* Kurulan gerçek kişi ticari işletmesi sayısı adi ortaklıkları da içermektedir.

** Kapanan gerçek kişi ticari işletmesi sayısı, yapılan tebligatlarla ticari faaliyeti bulunmadığı tespit edilen gerçek kişi ticari işletmesinin kayıtlarının ilgili Ticaret Sicil Müdürlükleri tarafından Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 51. maddesine istinaden re'sen silinen işletmelerini kapsamaktadır. 2019 yılı Mart ayında 843, Ocak-Mart döneminde 3.546 gerçek kişi ticari işletmesi re'sen kapatılmıştır.

2019 yılı Mart ayında tüm illerde şirket kuruluşu gerçekleşmiştir.

- 2019 yılı Mart ayında kurulan toplam 7.151 şirket ve kooperatifin %84,72'si limited şirket, %13,93'ü anonim şirket, %1,31'i ise kooperatiftir. Şirket ve kooperatiflerin %41,92'si İstanbul, %10,89'u Ankara, %6,15'i İzmir'de kurulmuştur.
- Bu ay tüm illerde şirket kuruluşu gerçekleşmiştir.

2019 Mart ayında kurulan şirketlerin sermayelerinin toplamı, bir önceki aya göre %2,82 oranında azaldı.

- 2019 yılında toplam 22.290 şirket ve kooperatif kurulmuştur. Bu dönemde kurulan toplam 19.133 limited şirket, toplam sermayenin %69,08'ini, 2.890 anonim şirket ise %30,91'ini oluşturmaktadır. Mart ayında kurulan şirketlerin sermayelerinin toplamı, Şubat ayına göre %2,82 oranında azalmıştır.

2019 Mart Ayı Şirket Türlerine Göre Şirket Kuruluşları

		Şirket Türleri					Genel Toplam
		Anonim	Kollektif	Komandit	Limited	Kooperatif	
OCAK 2019	Sayı	1.001	2		7.275	89	8.367
	Sermaye (TL)	684.573.146	300.000		1.860.122.875		2.544.996.021
ŞUBAT 2019	Sayı	893	1		5.800	78	6.772
	Sermaye (TL)	871.439.573	60.000		1.530.109.250		2.401.608.823
MART 2019	Sayı	996	3		6.058	94	7.151
	Sermaye (TL)	694.279.365	555.000		1.638.999.675		2.333.834.040
2019 TOPLAM	Sayı	2.890	6		19.133	261	22.290
	Sermaye (TL)	2.250.292.084	915.000		5.029.231.800		7.280.438.884

2019 Mart ayında şirket ve kooperatiflerin 2.464'ü ticaret, 1.084'ü imalat ve 610'u inşaat sektöründe kurulmuştur. 720 gerçek kişi ticari işletmesi ise ticaret sektöründe kuruldu.

- 2019 Mart ayında şirket ve kooperatiflerin 2.464'ü ticaret, 1.084'ü imalat ve 610'u inşaat sektöründe kurulmuştur. 2019 Mart ayında kurulan gerçek kişi ticari işletmelerinin; 720'si toptan ve perakende ticaret motorlu taşıtların ve motosikletlerin onarımı, 297'si inşaat, 268'i imalat sektöründedir.
- Bu ay kapanan şirket ve kooperatiflerin; 220'si toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıtların ve motosikletlerin onarımı, 136'sı inşaat, 79'u imalat sektöründedir.
- Bu ay kapanan gerçek kişi ticari işletmelerinin 722'si toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıtların ve motosikletlerin onarımı, 291'i inşaat, 178'i imalat sektöründedir.

2019 Mart ayında kurulan 94 Kooperatifin 37'si Konut Yapı Kooperatifidir.

- 2019 Mart ayında kurulan 94 Kooperatifin 37'si Konut Yapı Kooperatifi, 15'i Tarımsal Kalkınma Kooperatifi 13'ü İşletme Kooperatifi olarak kurulmuştur.
- 2019 yılında kurulan 261 kooperatifin 106'sı Konut Yapı Kooperatifi, 41'i Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 30'ar adet olmak üzere Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi ve İşletme Kooperatifi olarak kurulmuştur.

2019 yılı Mart ayında 1.082 adet yabancı ortak sermayeli şirket kuruldu.

- 2019 yılı Mart ayında kurulan 1.082 yabancı ortak sermayeli şirketin 563'ü Türkiye, 80'i İran, 73'ü Suriye ortaklı olarak kurulmuştur.
- Kurulan 1.082 yabancı ortak sermayeli şirketin 93'ü anonim, 989'u limited şirkettir. 2019 yılında kurulan şirketlerin 430'u Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalardaki toptan ticaret, 230'u Gayrimenkul acenteleri, 173'ü Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri sektöründe kurulmuştur.
- Kurulan yabancı ortak sermayeli şirketlerin toplam sermayelerinin % 83,63'ünü yabancı sermayeli ortak payını oluşturmaktadır.

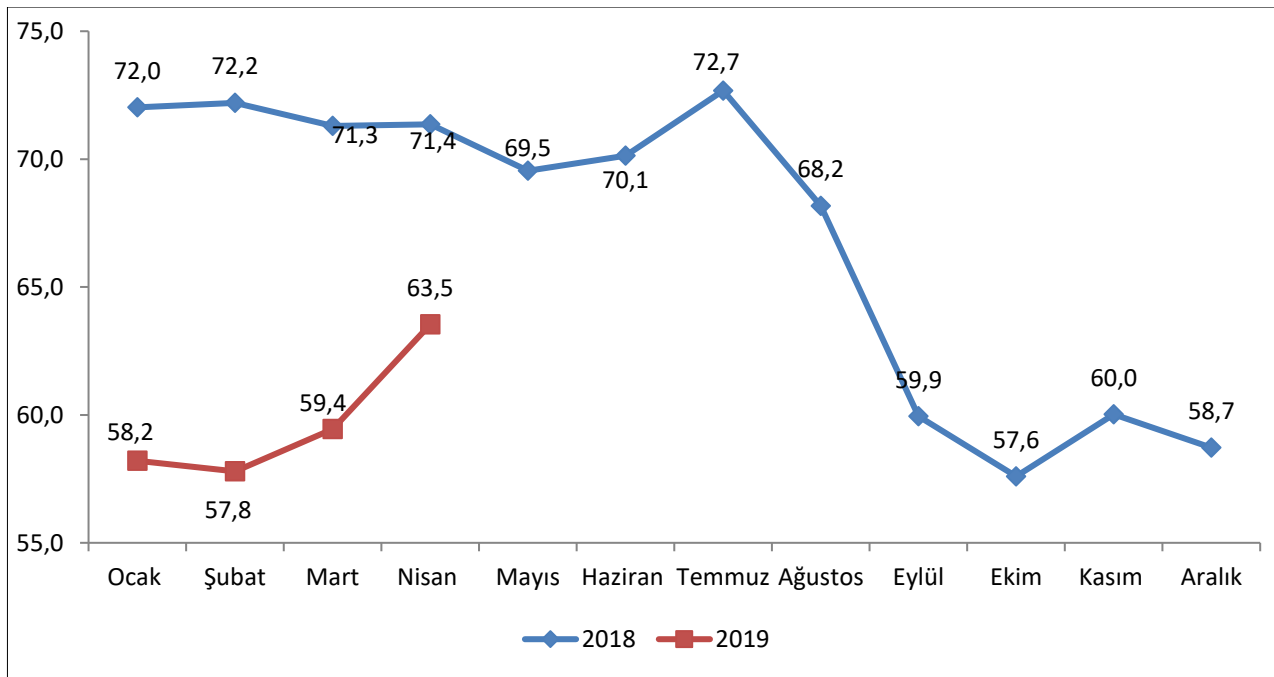
7. Nisan 2019 Tüketici Güven Endeksi'ne ilişkin veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 22 Nisan 2019 tarihinde yayımlandı.

TÜİK tarafından aylık yayımlanan Tüketici Güven Endeksi, tüketicilerin yakın gelecekte yapılması planlanan harcama ve tasarruflarına ilişkin eğilimleri hakkında bilgi vermektedir.

Tüketici Güven Endeksi bir önceki aya göre artış sergilemiştir.

2019 Mart ayında 59.4 olan Tüketici Güven Endeksi, 2019 Nisan ayında 4.1 puan artarak 63.5 seviyesine yükselmiştir. Böylelikle, geçtiğimiz ay gösterdiği artış eğilimini korumaktadır. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 7.9 puan azalış göstermiştir.

Şekil 4: Tüketici Güven Endeksi (Ocak 2018-Nisan 2019)

Tüketici Güven Endeksi alt kalemlerindeki değişime bir önceki aya göre bakıldığında, gelecek 12 ay için işsiz sayısındaki düşüş beklentisinin (4.6 puan) arttığı ve genel ekonomik durum beklentisinin (3.8 puan) iyileştiği, bu beklentilerin yanı sıra hanenin maddi durum beklentisinin de 3.9 puan arttığı görülmektedir. (Tablo 1). Tasarruf etme ihtimali ise Mart ayında 22 puan iken Nisan ayında 26 puana yükselmiştir.

Tablo 4:Tüketici Güven Endeksi Alt Kalemleri

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı, %	
	Mart'19	Nisan'19	Mart'19	Nisan'19
Tüketici Güven Endeksi	59,4	63,5	2,9	6,9
Hanenin maddi durum beklentisi	78,3	82,2	4,0	5,1
Genel ekonomik durum beklentisi	78,6	82,4	4,9	4,8
İşsiz sayısı beklentisi ¹	58,9	63,5	-0,1	7,8
Tasarruf etme ihtimali	22,0	26,0	-0,1	18,3

(1) İşsiz sayısı beklentisi endeksinin artması işsiz sayısı beklentisinde azalışı, azalması ise işsiz sayısı beklentisinde artışı göstermektedir.

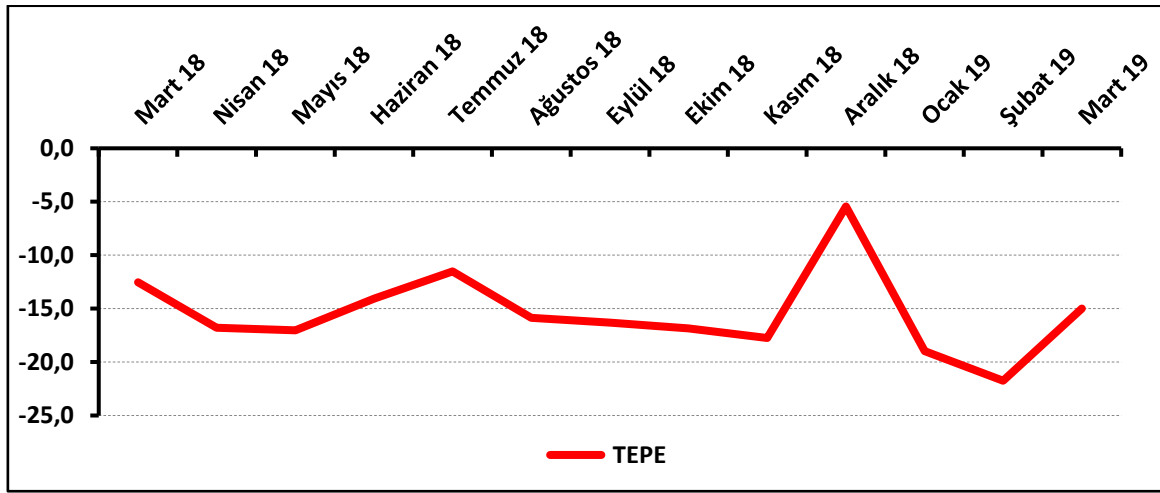
8. TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE) geçen aya göre arttığı halde geçen yıla göre azaldı:

2019 yılının ilk üç ayını ortalama -18,6 puan seviyesinde tamamlayan TEPE, 2018 yılının ilk üç ayındaki seviyesine (-11,4) kıyasla düşüş gösterdi. Perakende güveni, Mart ayında bir önceki aya göre 6,7 puan artarken, bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,5 puan azaldı. Perakende güveninin geçen aya göre artışında, geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimi ve önümüzdeki 3 ayda satış beklentilerindeki artış etkili oldu. “Birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” sektörü, Mart ayında perakende güveninde en fazla artış gösteren sektör oldu. AB-28 ve Euro Bölgesi ile karşılaştırıldığında Türkiye, geçen yıla göre AB-28 ve Euro Bölgesi’nden daha kötü performans sergiledi.

Perakende güveni geçen aya kıyasla arttı

Mart ayında -15 puan değerini alan TEPE, geçen yılın aynı dönemine göre 2,5 puan azalırken, geçen aya göre 6,7 puan arttı. TEPE değerinin geçen aya göre artmasında geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimi ve önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi göstergelerindeki artış etkili oldu.

Şekil-1. TEPE (Mart 2018 – Mart 2019)²

Perakendecilerin satış beklentileri geçen aya göre arttı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Mart 2019’da -11,2 puan oldu. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 16,1 puan artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre 6,1 puan azaldı.

Mart 2019’da TEPE anketi katılımcılarının yüzde 40,9’u önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 32’si işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise, yüzde 27,1 oldu.

² Bültendeki tablolar ve grafikler -aksi belirtilmediği- sürece mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu iyileşti

İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu, Mart 2019'da -35,3 puan değerini alarak, Şubat 2019'a göre 16,1 puan artarken, Mart 2018'e göre 4,2 puan azaldı.

Mart 2019'da TEPE anketi katılımcılarının yüzde 19'u geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirtirken, işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 54,2 olarak belirlendi. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise, yüzde 26,8 oldu.

Perakende güveni en fazla artan “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” sektörü oldu

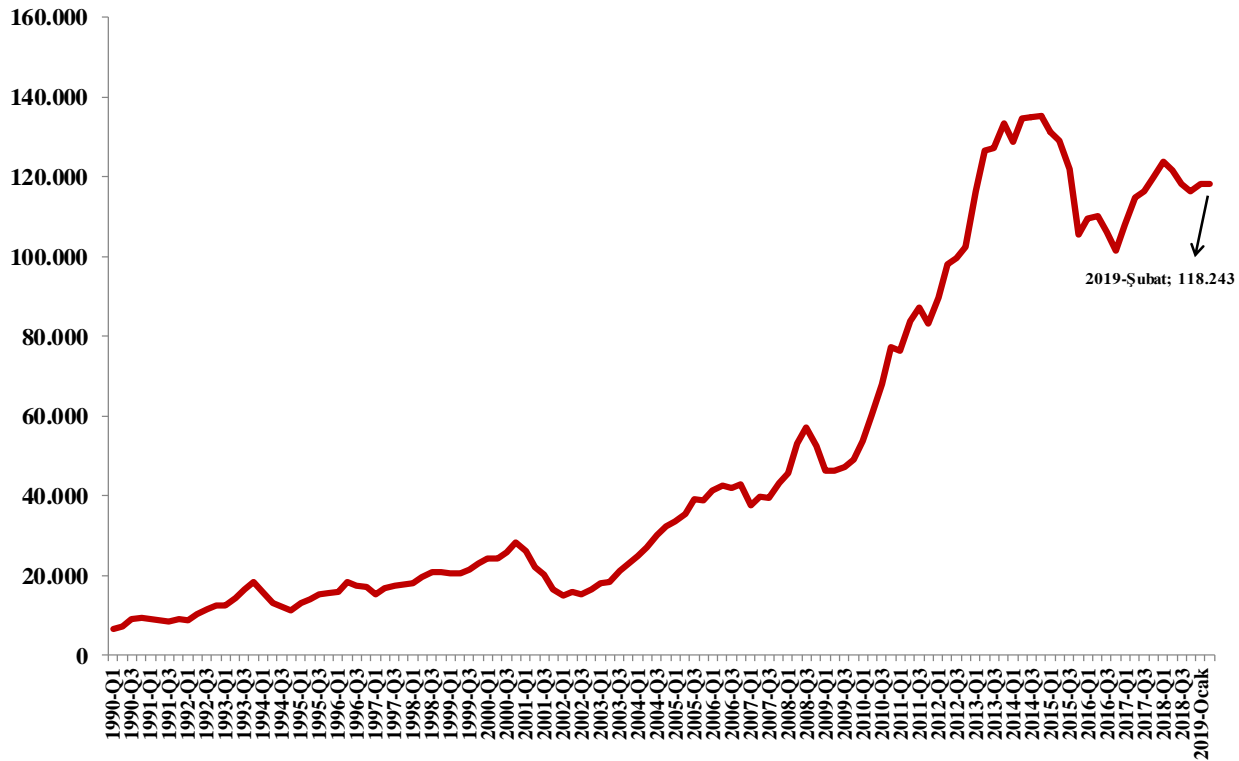
Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında Mart 2019'da, geçen yılın aynı dönemine göre en fazla artan “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” sektörü oldu. Bu sektörü, “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı”, “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” ve “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)” sektörleri takip etti. Artış gösteren bu sektörler ortalamanın üzerinde değer alırken, “motorlu taşıtlar”, “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri” ve “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektörleri ortalamanın altında değer aldı. “Yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektörü perakende güveninde en fazla azalış gösteren sektör oldu.

9. Kısa vadeli dış borçlara ilişkin 2019 Şubat ayı verileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 17 Nisan 2019 tarihinde yayımlandı³.

Kısa vadeli dış borçlar, temel olarak bankaların aylık döviz vaziyeti stokları, özel sektörün yurt dışından sağladığı kredilerin izlendiği veri tabanı, ticari kredilere ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ithalat verileri ve Merkez Bankası aylık döviz vaziyeti kaynaklarından derlenmektedir.

Buna göre, kısa vadeli dış borç stoku 2019 yılı Şubat ayı itibarıyla 2018 yılsonuna göre 1,9 milyar ABD doları artmış ve yaklaşık 118,2 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir (Şekil 1). Aynı dönemde bankalar kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku 511 milyon ABD doları artarak 57,4 milyar ABD dolarına, diğer sektörler kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku 1,4 milyar ABD doları artarak 54,9 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Şekil 1: Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (1990:Q1- 2019:Şubat, Milyon ABD Doları)

Kaynak: TCMB

Kısa vadeli dış borç stokunun %48,6'sı bankalar kaynaklı borçlardan oluşmaktadır. Bankalar kaynaklı borçların %16,7'si ise krediler oluşturmaktadır. Bankaların yurt dışından kullandıkları kısa vadeli krediler 2019 yılı Şubat ayı itibarıyla yaklaşık 9,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam, kısa vadeli kredilerde 2018 yılsonuna göre %13,1'lik bir düşüş yaşandığı anlamına gelmektedir. Aynı dönemde yurt dışı yerleşiklerin döviz tevdiat hesabı %1,5 oranında, banka mevduatları %1,4 oranında, TL cinsinden mevduatları %10,6 oranında artmıştır (Tablo 1).

Diğer sektörlerin yurt dışından sağladığı kısa vadeli borçlar ise 2018 yılsonuna göre %2,6 oranında artarak 54,9 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

³ TCMB, her ay verileri geçmişe dönük revize ettiği için bilgi notlarında yer alan tablolardaki eski yıllara ait veriler farklılık gösterebilmektedir.

Tablo 1: Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (2016:Q1- 2019:Şubat, Milyon ABD Doları)

	2016				2017				2018				2019	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Ocak	Şubat
MERKEZ BANKASI	173	157	131	399	1.382	1.390	1.298	1.753	1.437	1.826	6.706	5.914	5.918	5.915
BANKER KREDİ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MUHABİR AÇIKLARI	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
MEVDUAT	173	157	131	399	1.382	1.390	1.298	1.752	1.437	1.826	6.706	5.914	5.918	5.915
GENEL HÜKÜMET	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BANKALAR	71.540	69.482	66.546	60.728	64.590	67.185	67.286	67.195	69.440	66.797	60.518	56.909	57.680	57.420
KREDİLER	19.601	18.936	16.647	14.700	15.414	15.656	16.490	17.533	16.917	17.023	13.806	11.015	9.535	9.567
DÖVİZ TEVDİAT HESABI	19.055	19.401	18.752	16.671	16.773	18.011	19.003	19.583	20.756	19.086	18.976	18.833	18.977	19.118
BANKA MEVDUATI	18.780	17.176	16.679	17.192	18.197	18.789	18.474	16.952	17.315	17.283	16.818	13.016	13.469	13.196
TL CİNSİNDEN MEVDUAT	14.104	13.969	14.468	12.165	14.206	14.729	13.319	13.127	14.452	13.405	10.918	14.045	15.699	15.539
DİĞER SEKTÖRLER	37.816	40.667	39.458	40.482	41.992	46.262	47.700	50.750	52.821	52.978	50.866	53.533	54.475	54.908
TİCARİ KREDİLER	33.031	35.348	34.452	36.440	37.784	41.121	42.460	44.827	46.491	47.007	45.389	47.635	48.701	49.746
İTHALAT BORÇLARI	29.318	31.766	30.824	32.773	34.148	37.319	38.543	40.655	42.083	42.613	40.316	39.855	40.102	40.176
PREF.&PEŞİN İHRACAT	3.713	3.582	3.628	3.667	3.636	3.802	3.917	4.172	4.408	4.394	5.073	7.780	8.599	9.570
DİĞER KREDİLER	4.785	5.319	5.006	4.042	4.208	5.141	5.240	5.923	6.330	5.971	5.477	5.898	5.774	5.162
KAMU	0	0	213	241	247	183	188	84	0	0	0	0	0	0
ÖZEL	4.785	5.319	4.793	3.801	3.961	4.958	5.052	5.839	6.330	5.971	5.477	5.898	5.774	5.162
TOPLAM	109.529	110.306	106.135	101.609	107.964	114.837	116.284	119.698	123.698	121.601	118.090	116.356	118.073	118.243

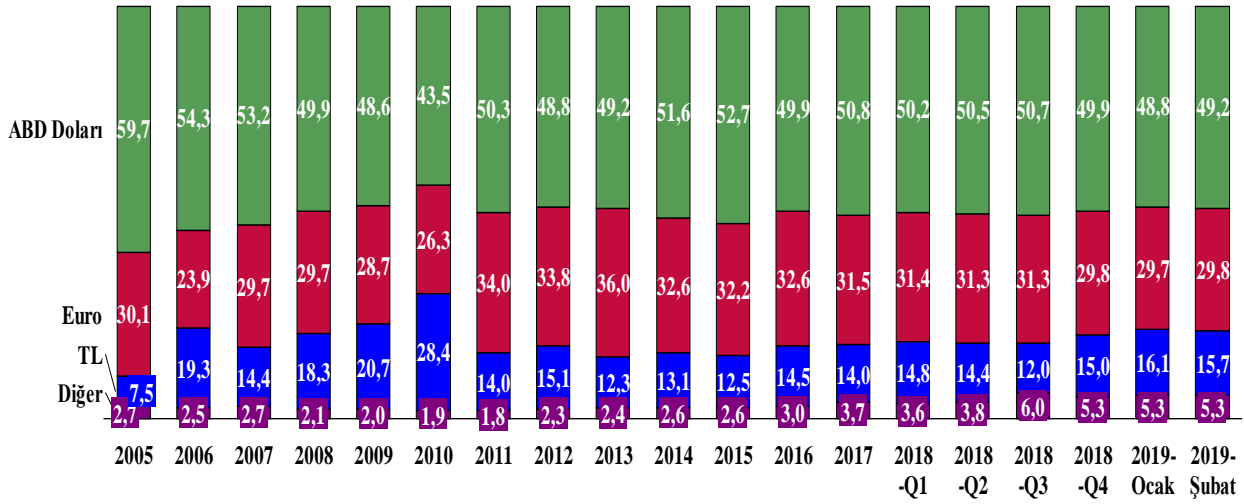
Kaynak: TCMB

Kısa vadeli dış borç stokunun borçlu bazında dağılımı incelendiğinde, tamamı kamu bankalarından oluşan kamu sektörünün borcunun 2019 Şubat ayı itibarıyla, 2018 yılsonuna göre %9,8 oranında arttığı ve 24,7 milyar ABD dolarına yükseldiği görülmektedir. Kısa vadeli dış borç stokunun %74,1'ini oluşturan özel sektörün kısa vadeli dış borç stoku ise 2019 Şubat ayında, 2018 yılsonuna göre %0,4 oranında azalmış ve 87,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Alacaklı bazında dağılım incelendiğinde ise özel kredi alacaklıların %40,7'sini oluşturan parasal kuruluşlara olan kısa vadeli borçların 2019 yılı Şubat ayı itibarıyla, bir önceki yılsonuna göre %1,4 oranında azaldığı ve 47,7 milyar ABD dolarına gerilediği görülmektedir. Aynı dönemde parasal olmayan kuruluşlara olan kısa vadeli borçlar ise %3,4 oranında artmış ve 69,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. 2019 Şubat ayı itibarıyla 77 milyon ABD doları olan tahvil ihraçlarının 2018 yılsonuna göre %22,2 oranında azaldığı görülmektedir.

Kısa vadeli dış borç stokunun 2005 – 2019 Şubat dönemindeki döviz kompozisyonu incelendiğinde, 2005 yılına kıyasla yaklaşık yüzde 10,5 puan azalmakla birlikte, ABD dolarının payının, euro ve diğer dövizlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. 2019 yılı Şubat ayı itibarıyla, kısa vadeli dış borç stokunun %49,2’si ABD doları, %29,8’i Euro, %15,7’si TL ve %5,3’ü de diğer döviz cinslerinden oluşmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2: Kısa Vadeli Dış Borç Stokunun Döviz Kompozisyonu, % (2005 – 2019:Şubat)

Kaynak: TCMB

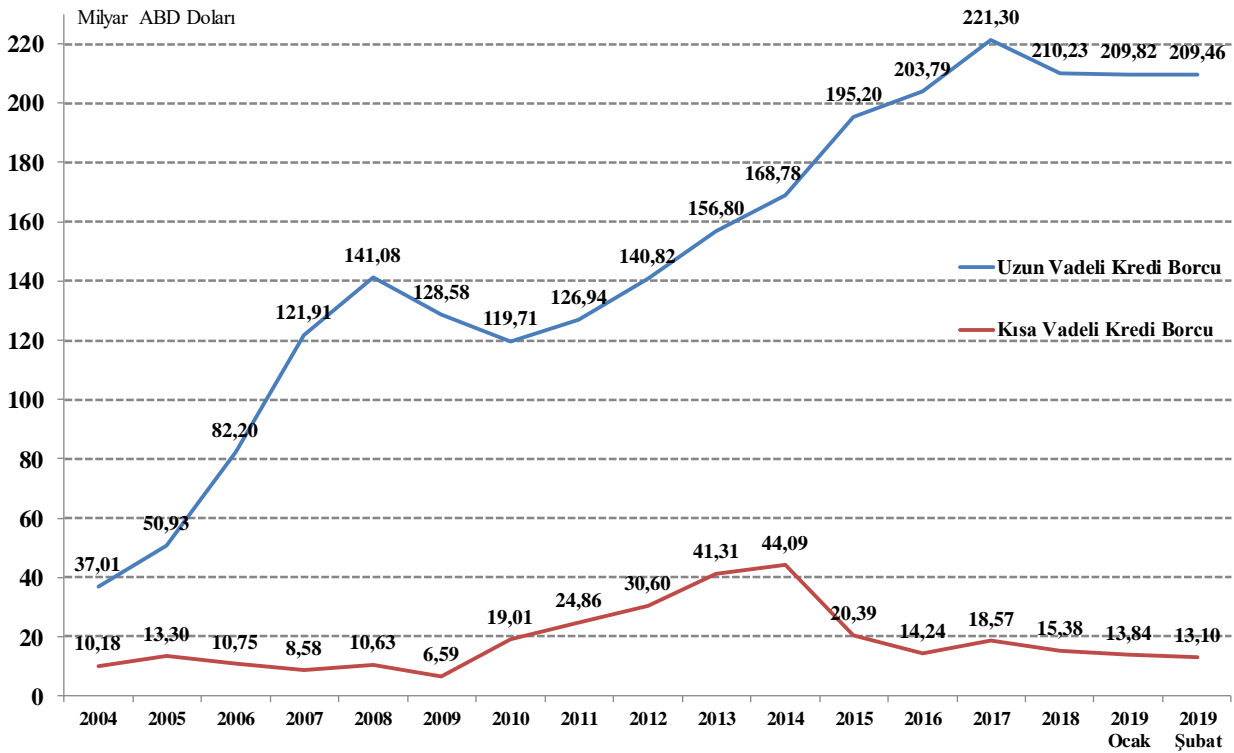
Son olarak kısa vadeli dış borç stokunu kalan vadeye göre değerlendirmek gerekirse 2019 yılı Şubat sonu itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış kısa vadeli dış borç stokunun 177,1 milyar ABD doları olduğu görülmektedir. Söz konusu stokun yaklaşık %34,6’sı özel bankaların borçlarından oluşmaktadır. 21,1 milyar ABD dolarlık kısmı ise Türkiye’de yerleşik bankaların ve özel sektörün, yurt dışı şubeleri ile iştiraklere olan borçlarından oluşmaktadır. Kalan vadeye göre dış borç stoku borçlu bazında ele alındığında, özel sektörün %77,1’lik oran ile en büyük paya sahip olduğu tespit edilmiştir. Kamu sektörü ve Merkez Bankası’nın payları ise sırasıyla, %19,5 ve %3,3’tür.

10. Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcuna ilişkin Şubat 2019 verileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 16 Nisan 2019 tarihinde yayımlandı.⁴

Söz konusu veriler, özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa ve uzun vadeli kredilerin borçlu ve alacaklı bilgileri, döviz cinsi, kullanım, anapara/faiz ödemeleri ve ödeme planları şeklindeki kredi ayrıntıları, işlemlere aracılık eden bankalar tarafından TCMB'ye işlem bazında gönderilen bildirim formlarından derlenmektedir.

Buna göre, 2019 yılı Şubat sonu itibarıyla özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcu 2018 yılsonuna göre %0,4 (~763,2 milyon dolar) azalarak yaklaşık 209,5 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde kısa vadeli kredi borcu ise %14,8'lik bir düşüşle 13,1 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Böylelikle toplam kredi borcu yaklaşık 3 milyar ABD doları azalarak 222,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Şekil 1).

Şekil 5: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcu (2004 –2019 Şubat)

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, finansal kesimin kredi borcunun (%48,7), finansal olmayan kesimin kredi borcundan (%51,3) daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2014 yılından 2017 yıl sonuna kadar uzun vadeli krediler içinde finansal kesimin payının, finansal olmayan kesimin payından daha yüksek bir seviyede olduğu görülmektedir. Büyük çoğunluğunu bankaların oluşturduğu finansal kesimin uzun vadeli kredi borcu, 2018 yılsonuna göre 899,6 milyon ABD doları azalarak 102 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Finansal olmayan kuruluşların borcu ise 2018 yılsonuna göre 136,4 milyon ABD doları artmış ve 107,5 milyar ABD doları olmuştur (Tablo 1).

Alacaklıya göre dağılım verileri, tahvil alacaklıları hariç toplam kredi borcunun büyük ölçüde özel alacaklılara olan borçlardan oluştuğunu göstermektedir (%85,6). Özel alacaklıların uzun vadeli kredi borcu 2019 yılı Şubat ayı sonunda, 2018 yılsonuna göre 1,8 milyar ABD doları azalarak 144,6 milyar ABD doları

⁴ TCMB, her ay verileri geçmişe dönük revize ettiği için bilgi notlarında yer alan tablolardaki eski yıllara ait veriler farklılık gösterebilmektedir.

seviyesinde gerçekleşmiş ve böylelikle toplam uzun vadeli kredilerdeki payı %69 olmuştur. Tahvil hariç toplam kredi borcunun %14,4'ünü oluşturan resmi alacaklar ise 24,4 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcu (borçlu ve alacaklıya göre dağılım)

(Milyar ABD doları)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019-Ocak	2019-Şubat
Borçluya Göre Dağılım	156,80	168,78	195,20	203,79	221,30	210,23	209,82	209,46
I- Finansal	72,89	84,86	105,21	106,07	114,43	102,87	102,53	101,97
i- Bankalar	54,64	65,71	85,79	86,97	95,74	84,87	84,78	84,54
- Krediler	38,50	43,95	63,34	62,44	65,28	56,36	55,60	55,30
- Tahvil	16,14	21,76	22,45	24,53	30,46	28,51	29,18	29,24
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	18,25	19,14	19,42	19,09	18,69	18,00	17,74	17,43
- Krediler	16,09	15,17	14,91	13,46	13,19	13,00	12,75	12,46
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,67	0,86	0,95	0,91	0,93	0,76	0,75	0,73
- Tahvil	1,50	3,12	3,56	4,73	4,57	4,24	4,24	4,24
II-Finansal Olmayan	83,91	83,93	89,99	97,72	106,87	107,36	107,29	107,49
- Krediler	71,92	70,54	73,59	79,26	85,71	87,70	87,69	87,43
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	8,31	8,07	10,22	12,31	13,77	12,75	12,71	12,69
- Ticari Krediler	0,33	0,31	0,41	0,42	0,42	0,44	0,42	0,41
- Tahvil	3,35	5,00	5,77	5,73	6,97	6,47	6,47	6,97
Alacaklıya Göre Dağılım	156,80	168,78	195,20	203,79	221,30	210,23	209,82	209,46
I- Resmi Alacaklılar	20,21	20,45	21,80	22,95	30,02	24,57	24,50	24,40
II- Özel Alacaklılar	115,60	118,45	141,62	145,85	149,28	146,44	145,42	144,62
i- Yabancı Ticari Bankalar	68,15	71,50	88,34	88,34	87,34	83,45	82,51	81,27
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	24,26	25,18	27,96	29,85	33,18	35,76	35,67	35,49
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	12,60	12,32	15,16	15,94	15,72	14,67	14,62	15,15
iv- Finansal Olmayan	10,60	9,45	10,16	11,72	13,03	12,55	12,63	12,70
III- Tahvil Alacaklıları	20,98	29,89	31,78	34,99	42,00	39,22	39,89	40,45

Kaynak: TCMB

Özel sektörün yurt dışından sağladığı kısa vadeli kredi borcunun borçluya göre dağılımı incelendiğinde, borcun tamamına yakınının finansal kesime ait olduğu görülmektedir. Finansal kuruluşların kredi borcunun toplam kısa vadeli borçlar içindeki payı %72,9 iken finansal olmayan kesimin payı %27,1'dir.

Kısa vadeli kredi borcu içinde finansal kuruluşların borcu 2019 yılı Şubat sonu itibarıyla, 2018 yılsonuna göre 1,9 milyar ABD doları azalarak 9,5 milyar ABD dolarına gerilemiş, finansal olmayan kuruluşların borcu 385,9 milyon ABD doları azalmış ve yaklaşık 3,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Alacaklıya göre dağılım incelendiğinde ise kısa vadeli toplam kredi borcunun (tahvil alacaklıları hariç) neredeyse tamamının özel alacaklılara olan borçlar olduğu (%95,6), bunun da büyük ölçüde yabancı ticari bankalara olan borçlardan oluştuğu görülmektedir. Yabancı ticari bankalara olan borçlar, 2019 yılı Şubat sonunda, 2018 yılsonuna göre 1,9 milyar ABD doları azalmış ve 9,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Kredi Borcu (borçlu ve alacaklıya göre dağılım)

(Milyar ABD doları)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019-Ocak	2019-Şubat
Borçluya Göre Dağılım	41,31	44,09	20,39	14,24	18,57	15,38	13,84	13,10
I- Finansal	38,75	41,48	18,41	12,02	15,37	11,44	9,86	9,55
i- Bankalar (*)	36,41	39,48	16,36	10,43	12,73	9,48	8,07	7,94
- Krediler	34,94	35,68	14,78	10,29	12,64	9,40	8,02	7,89
- Tahvil	1,47	3,80	1,58	0,15	0,09	0,08	0,04	0,05
ii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	2,35	2,00	2,05	1,59	2,64	1,96	1,80	1,61
- Krediler	2,35	2,00	1,94	1,32	2,31	1,46	1,36	1,28
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,00	0,00	0,10	0,27	0,33	0,50	0,43	0,33
- Tahvil	0,00	0,01	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
II- Finansal Olmayan	2,56	2,61	1,98	2,21	3,20	3,94	3,98	3,56
- Krediler	2,52	2,55	1,83	2,12	3,06	3,30	3,35	2,91
- Yabancı Sermaye Sayılan Krediler	0,04	0,06	0,14	0,10	0,13	0,64	0,63	0,65
- Tahvil	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
Alacaklıya Göre Dağılım	41,31	44,09	20,39	14,24	18,57	15,38	13,84	13,10
I- Resmi Alacaklılar	0,00	0,02	0,16	0,21	0,56	0,35	0,51	0,57
II- Özel Alacaklılar	39,84	40,27	18,62	13,88	17,91	14,94	13,29	12,48
i- Yabancı Ticari Bankalar	37,99	37,78	16,67	11,63	14,94	11,50	10,00	9,62
ii- Yerleşik Bankaların Yurtdışı Şube ve İştirakleri	1,46	1,68	1,11	1,17	1,78	2,08	1,98	1,68
iii- Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar	0,17	0,56	0,45	0,81	0,89	0,83	0,79	0,73
iv- Finansal Olmayan	0,21	0,25	0,39	0,27	0,30	0,53	0,52	0,46
III-Tahvil Alacaklıları	1,47	3,80	1,60	0,15	0,10	0,08	0,04	0,05
IV-Diğer (**)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

(*) Repo işlemlerinden doğan borçlar dahil değildir.

(**) Bankaların yurt dışından sağladığı kredi borcunun alacaklı toplamı, alacaklı dağılımının yapılamadığı 2004-2009 dönemi için

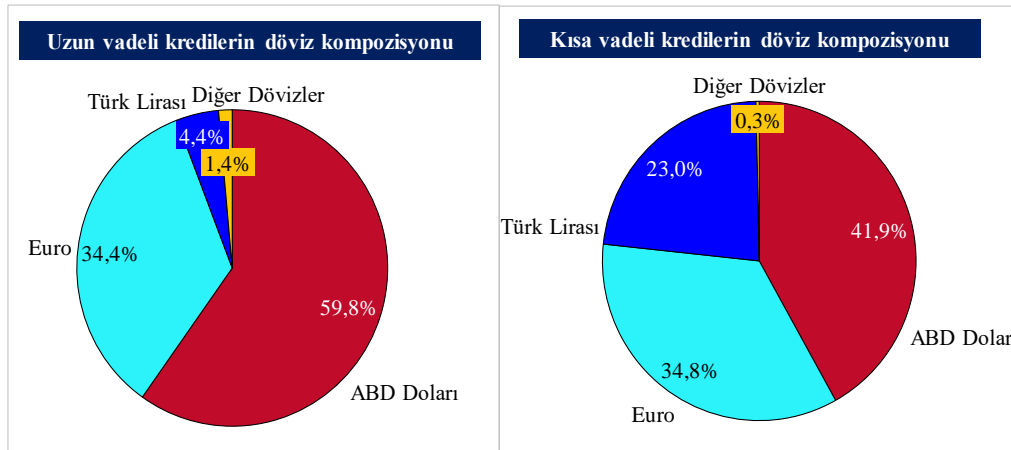
'Diğer' başlığı altında gösterilmiştir.

Kaynak: TCMB

Bunların yanı sıra uzun vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında, özel sektörün yurt dışından ağırlıklı olarak ABD doları cinsinden borçlandığı görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kredi borçları içindeki payı 2018 yılsonuna göre 0,4 yüzde puan artmış ve 2019 yılı Şubat sonu itibarıyla %59,8 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %34,4 ile Euro, %4,4 ile Türk Lirası ve %1,4 ile diğer dövizler gelmektedir (Şekil 2).

Kısa vadeli kredi borcunun döviz kompozisyonuna bakıldığında da ağırlığın ABD doları cinsinden kredilerde olduğu görülmektedir. ABD doları cinsinden borçların, toplam kısa vadeli kredi borçları içindeki payı 2018 yılsonuna göre 1,5 yüzde puan azalarak 2019 yılı Şubat sonu itibarıyla %41,9 olmuştur. Bunun ardından sırasıyla, %34,8 ile Euro, %23,0 ile Türk Lirası ve %0,3 ile diğer dövizler gelmektedir (Şekil 2).

Şekil 6: Özel Sektörün Yurt Dışından Borçlandığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu (Şubat 2019, yüzde dağılım)

Kaynak: TCMB